

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē
॥ *prathamāṣṭakē tṛtīyaḥ praśnaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ prathamāṣṭakē tṛtīyaḥ praśnaḥ ॥

hariḥ ō(4)m ।

dēvāsuraḥ samyattā āsanḥ ।

tē dēvā vijayamupayantaḥ ।

agnīṣōmāyōstējasvinīstanūḥ samnyādadhata ।

idamū nō bhaviṣyati ।

yadi nō jēṣyantīti ।

tēnā'gnīṣōmāvapākramatām ।

tē dēvā vijitya ।

agnīṣōmāvanvaicchanḥ ।

tē'gnimanvavindannṛtuṣūthsannam ।

tasya vibhaktībhīstējasvinīstanūravā'rundhata ॥ 1 ॥

tē sōmāmanvavindannḥ ।

tamāghnanḥ ।

tasya yathā'bhijñāyaṁ tanūrvyagrḥnata ।

tē grahā abhavanḥ ।

tadgrahāṇāṁ grahātvam ।

yasyaivam̐ viduṣō grahā gr̥hyantē̐ |
tasya tvēva gr̥hītāḥ |
nānā'gnēyaṃ punarādhēyē kuryāt |
yadanāgnēyaṃ punarādhēyē kuryāt |
vyṛddhamēva tat || 2 ||

anāgnēyaṃ vā ētatkriyatē |
yathsamidhastanūnapātamidō baṛhiryajati |
ubhāvāgnēyāvājyabhāgau syātām |
anājyabhāgau bhavata ityāhuḥ |
yadubhāvāgnēyāvanvañcāviti |
agnayē pavāmānyōttāraḥ syāt |
yatpavāmānāya |
tēnā''jyabhāgaḥ |
tēnā saumyaḥ |
budhānvatyāgnēyasyā''jyabhāgasya
purō'nuvākyā bhavati || 3 ||

yathā sūptam̐ bōdhayāti |
tādṛgēva tat |
agninyaktāḥ patnīsaṃyājānāmṛcaḥ syuḥ |
tēnā''gnēyaḥ sarvaṃ bhavati |

ēkaḍhā tējaṣvinīm dēvatāmupaitītyāhuḥ |
saināmīśvarā praḍaha itī |
nēti brūyāt |
prajanānaṃ vā agniḥ |
prajanānamēvōpaitīti |
kṛtayajuḥ sambhṛtasambhāra ityāhuḥ || 4 ||

na sambhṛtyāḥ sambhārāḥ |
na yajuḥ kāryāmiti |
athō khalū |
sambhṛtyā ēva sambhārāḥ |
kāryaṃ yajuḥ |
punarādhēyaśya samṛddhyai |
tēnōpāḡśu pracāṛati |
ēśya iva vā ēśaḥ |
yatpunarādhēyaḥ |
yathōpāḡśu naṣṭamicchati || 5 ||

tāḍrgēva tat |
uccaiḥ sviṣṭakṛtamuthsṛjati |
yathā naṣṭaṃ vitvā prāhā'yamiti |
tāḍrgēva tat |

ēkaḍhā tējaṣvinim̐ dēvatāmupaitītyāhuḥ |
saināmīśvarā praḍahaḥ itī |
tattathā nōpaiti |
prayājā'nūyājēṣvēva vibhaktiḥ kuryāt |
yathāpūrvamājyābhāgau syātām̐ |
ēvaṃ patnīsaṃyājāḥ || 6 ||

tadvaiśvānaravatprajanānavattaramupaitīti |
tadāhuḥ |
vyṛddham̐ vā ētat |
anāgnēyam̐ vā ētatkriyataḥ itī |
nēti brūyāt |
agnim̐ prāthamaṃ vibhaktināṃ yajati |
agnimūttamaṃ patnīsaṃyājānām̐ |
tēnā''gnēyam |
tēnaḥ samṛddham̐ kriyataḥ itī || 7 ||

arundhataiva tadbhāvati sambhṛtasambhāra ityāhuricchatī
patnīsaṃyājā nava ca || 1 ||

dēvā vai yathādaṛśam̐ yajñānāharanta |
yō'gniṣṭōmam |
ya ukthyām̐ |

yō'tirātram |

tē sahaiva sarvē vājapēyaṁapaśyaṅḥ |

tē |

anyō'nyasmai nā'tiṣṭhanta |

aḥmaṇēnā yajā iti |

tē'bruvanḥ |

ājimaśya dhāvāmēti || 8 ||

tasminnājimādhāvanḥ |

taṁ bṛhaspatirudājayat |

tēnā'yajata |

sa svārājyamagacchat |

tamindrō'bravīt |

māmaṇēnā yājayēti |

tēnēndrāmayājayat |

sō'graṁ dēvatānāṁ paryaīt |

agacchathsvārājyam |

atiṣṭhantā'smai jyaiṣṭhyāya || 9 ||

ya ēvaṁ vidvāṅ vājapēyēnā yajatē |

gacchaṭi svārājyam |

agraḡ samānānāṁ paryēti |

tiṣṭhāntē'smai jyaiṣṭhyāya |
sa vā ēṣa brāhmaṇasya caiva rājanyasya ca yajñah |
taṃ vā ētaṃ vājapēya ityāhuḥ |
vājā''pyō vā ēṣah |
vājagg hyētēnā dēvā aiphsanḥ |
sōmō vai vājapēyaḥ |
yō vai sōmaṃ vājapēyaṃ vēda || 10 ||

vājyēvainaṃ pītvā bhāvati |
ā'sya vājī jāyatē |
annaṃ vai vājapēyaḥ |
ya ēvaṃ vēda |
attyannāṃ |
ā'syānnādō jāyatē |
brahma vai vājapēyaḥ |
ya ēvaṃ vēda |
atti brahmaṇā'nnāṃ |
ā'sya brahmā jāyatē || 11 ||

vāgvai vājasya prasavaḥ |
ya ēvaṃ vēda |
karōti vācā vīryāṃ |

aināṃ vācā gacchati |
apivatīm vācam vadati |
prajāpatirdēvēbhyō yajñānvyādiśat |
sa ātmanvājapēyamadhata |
taṃ dēvā abruvaṇ |
ēṣa vāva yajñah |
yadvājapēyaḥ || 12 ||

apyēva nō'trāstviti |
tēbhyā ētā ujjitīḥ prā'yacchat |
tā vā ētā ujjitayō vyākhyāyantē |
yajñasyā sarvaṭvāyā |
dēvatānāmanirbhāgāya |
dēvā vai brahmaṇaścā'nnāsya ca śamālamapā'ghnanṇ |
yadbrahmaṇaḥ śamālamāsīt |
sā gāthā nārāśaggsyābhavat |
yadannāsya |
sā surā || 13 ||

tasmādgāyātaśca mattasyā ca na pratigṛhyām |
yatpratigṛhṇīyāt |
śamālam pratigṛhṇīyāt |

sarvā vā ētasya vācō'varuddhāḥ |
yō vājapēyayājī |
yā pṛthivyāṃ yā'gnau yā rāthantarē |
yā'ntarikṣē yā vāyau yā vāmadēvyē |
yā divi yā'dityē yā bṛhaṭi |
yā'phsu yauśadhīṣu yā vanaspatiṣu |
tasmādvājapēyayājyārtvijīnaḥ |
sarvā hyāsyā vācō'varuddhāḥ || 14 ||

dhāvāmēti jyaiṣṭhyāya vēdā brahmā jāyatē vājapēyaḥ
surā'rtvijīnaḥ ēkaṃ ca || 2 ||

dēvā vai yadānyairgrahāiryajñasya nā'vā'rundhata |
tadātigṛhāyairatigr̥hyā'vā'rundhata |
tadātigṛhāyāṅāmatigr̥hyatvam |
yadātigṛhāyā gr̥hyantē |
yadēvā'nyairgrahāiryajñasya nā'vā'rundhē |
tadēva tairatigr̥hyā'vā'rundhē |
pañcā gr̥hyantē |
pāṅktō yajñāḥ |
yāvānēva yajñāḥ |
tamāptvā'vā'rundhē || 15 ||

sarva' aindrā bhāvanti |
ēkaḍhaiva yajāmāna indriyaṃ dadhati |
saptadaśa prājāpatyā grahā grhyantē |
saptadaśaḥ prajāpatiḥ |
prajāpatērāptyai |
ēkāyarcā grhṇāti |
ēkaḍhaiva yajāmānē vīryaṃ dadhāti |
sōmagrahāgścā surāgrahāgścā grhṇāti |
ētadvai dēvānāṃ paramamannāṃ |
yathsōmaḥ || 16 ||

ētanmānuṣyāṇām |
yathsurā |
paramēṇaivā'smā annādyēnā'varamannādyamavarundhē |
sōmagrahāngrhṇāti |
brahmaṇō vā ētattējaḥ |
yathsōmaḥ |
brahmaṇa ēva tējāsā tējō yajāmānē dadhāti |
surāgrahāngrhṇāti |
annasya vā ētacchamālam |
yathsurā || 17 ||

annāsyai₁va śamālēna₂ śamālaṃ₃ yajāmānādapāhanti₄ |
sōmagraḥāgścā₁ surāgraḥāgścā₂ gṛhṇāti₃ |
pumāṇ₁ vai sōmah₂ |
strī surā₁ |
tanmithu₁nam |
mithu₁namēvā'sya₂ tadyajñē₃ kārōti₄ prajānānāya₅ |
ātmānāmēva₁ sōmagraḥaiḥ₂ sprṇōti₃ |
jāyāg₁ surāgraḥaiḥ₂ |
tasmādvājapēyayājyāmuṣminlōkē₁ striyaḡ₂ sambhāvati₃ |
vājapēyā₁'bhijitagg₂ hyāsya₃ || 18 ||

pūrvē₁ sōmagraḥā₂ gṛhyantē₃ |
aparē₁ surāgraḥāḥ₂ |
purō'kṣaḡ₁ sōmagraḥānthśādayati₂ |
paścādaḡkṣaḡ₁ surāgraḥāṇ₂ |
pāpavasyasasya₁ vidhṛtyai₂ |
ēṣa₁ vai yajāmānaḥ₂ |
yathsōmah₁ |
annaḡ₁ surā₂ |
sōmagraḥāgścā₁ surāgraḥāgścā₂ vyatiṣajati₃ |
annādyēnai₁vainaṃ₂ vyatiṣajati₃ || 19 ||

sampr̥caḥ s̥tha sam mā bhadrēṇa pṛṅktētyāha |

annaṃ vai bhādraṃ |

annādyēnaiṣvainaḡ saḡsṛjati |

annāsyā vā ētacchamālam |

yathsurāḥ |

pāpmēva khalu vai śamālam |

pāpmanā vā ēnamētacchamālēna vyatiṣajati |

yathsōmagraḥāgścā surāgraḥāgścā vyatiṣajati |

viṣṛcaḥ s̥tha vi mā pāpmanā pṛṅktētyāha |

pāpmanaiṣvainaḡ śamālēna vyāvartayati || 20 ||

tasmādvājapēyayājī pūtō mēdhyō dakṣiṇyaḥ |

prānudravati sōmagraḥaiḥ |

amumēva tairlōkamabhijayati |

pratyānkhsurāgraḥaiḥ |

imamēva tairlōkamabhijayati |

pratiṣṭhanti sōmagraḥaiḥ |

yāvādēva satyam |

tēna sūyatē |

vājasṛdbhyaḥ surāgraḥāṇ hāranti |

anṛtēnaiṣva viśaḡ saḡsṛjati |

hiraṇyapātraṃ madhōḥ pūrṇaṃ dādāti |
madhavyō'sānīti |
ēkaḍhā brahmaṇa upāharati |
ēkaḍhaiva yajāmāna āyustējō dadhāti || 21 ||

āptvā'varundhē sōmaḥ samālaṃ yathsurā hyasyainaṃ
vyatiṣajati vyāvartayati sṛjati caṭvāri ca || 3 ||

brahṃavādinō vadanti |
nā'gniṣṭōmō nōkthyāḥ |
na ṣōḍaśī nā'tirātraḥ |
atha kasmādvājapēyē sarvē
yajñakṛatavō'varudhyantaḥ iti |
paśubhiriti brūyāt |
āgnēyaṃ paśumālābhatē |
agniṣṭōmamēva tēnā'varundhē |
aindrāgnēnōkthyām |
aindrēṇa ṣōḍaśinaḥ stōtram |
sāraṣvatyā'tirātram || 22 ||

māruṭyā br̥hataḥ stōtram |
ētāvāntō vai yajñakṛatavaḥ |
tānpaśubhirēvā'varundhē |

ātmānāmēva spr̥ṇōtyagniṣṭōmēna |
prāṇāpānāvukthyēna |
vīryaḡ ṣōḍaśinaḥ stōtrēṇa |
vācāmatirātrēṇa |
prajāṃ br̥hataḥ stōtrēṇa |
imamēva lōkamabhi jāyatyagniṣṭōmēna |
antarikṣamukthyēna || 23 ||

suvargaṃ lōkaḡ ṣōḍaśinaḥ stōtrēṇa |
dēvayānānēva patha ārōhatyatirātrēṇa |
nākaḡ rōhati br̥hataḥ stōtrēṇa |
tēja ēvā''tmandhatta āgnēyēna paśunā |
ōjō balāmaindrāgnēna |
indriyamaindrēṇa |
vācaḡ sārasvatyā |
ubhāvēva dēvalōkaṃ ca manuṣyalōkaṃ
cā'bhijāyati mārutyā vaśayā |
saptadaśa prajāpatyānpaśūnālābhatē |
saptadaśaḥ prajāpatih || 24 ||

prajāpatērāptyai |
śyāmā ēkarūpā bhavanti |

ēvamiva hi prajāpatiḥ samṛddhyai |
tānparyāgnikṛtānuthsṛjati |
marutō yajñamājighāḡsanprajāpatēḥ |
tēbhya' ētāḡ mārutīm vaśāmālabhata |
tayaivainānaśamayati |
mārutya' pracarya' |
ētānthsañjñāpayēt |
maruta' ēva śamayitvā || 25 ||

ētaiḥ pracāṛati |
yajñasyā'ghātāya |
ēkadhā vapā juhōti |
ēkadēvatya' hi |
ētē |
athō ēkadhaiva yajamānē vīryaḡ dadhāti |
naivārēṇa' saptadaśaśarāvēṇaitarḥi pracāṛati |
ētatpurōḡdāśā hyētē |
athō paśūnāmēva chidramapīdadhāti |
sārasvatyōttamayā pracāṛati |
vāgvai sarāsvatī |
tasmātprāṇānāḡ vāgūttamā |

athō prajāpātāvēva yajñam pratiṣṭhāpayati |
prajāpatīrhi vāk |
apānnadatī bhavati |
tasmānmanuṣyaḥ sarvāṃ vācāṃ vadanti || 26 ||

atirātramantarikṣamukthyēna prajāpatiḥ śamayitvōttamayā
pracāraṭi ṣaṭcā || 4 ||

sāvitraṃ juhōti karmaṇaḥkarmaṇaḥ purastāt |
kastadvēdētyāhuḥ |
yadvājapēyaśya pūrvam yadaparāmiti |
savitrprasūta ēva yāthāpūrvam karmāṇi karōti |
savanē savanē juhōti |
ākramaṇamēva tathsētum yajāmānaḥ kurutē |
suvarḡasyā lōkasya samāṣṭyai |
vācaspatiṛvācāmadya svādāti na ityāha |
vāgvai dēvānām purā'nnāmāsīt |
vācāmēvā'smā annagḡ svadayati || 27 ||

indrāśya vajrō'si vārtraghnaḥ iti
rathāmupā'vāharati vijityai |
vājāśya nu prasavē mātaram mahīmityāha |
yaccaivēyam |

yaccā'syāmadhi |
tadēvāvārundhē |
athō tasminnēvōbhayē'bhīṣicyatē |
ap̄hsvāntaramṛtāmaphsu bhēṣajamityaśvānpalpūlayati |
ap̄hso vā aśvāsyā tṛtīyaṃ praviṣṭam |
tadānuvēnanvavāplavatē |
yadap̄hso pālpūlayāti || 28 ||

yadēvā'syā'phso praviṣṭam |
tadēvāvārundhē |
bahu vā aśvō'mēdhyamupāgacchati |
yadap̄hso pālpūlayāti |
mēdhyānēvainānkarōti |
vāyurvā tvā manūrvā tvētyāha |
ētā vā ētaṃ dēvatā agrē aśvāmayuñjanṇ |
tābhirēvainān yunakti |
savasyōjjityai |
yajūṣā yunakti vyāvṛtṭyai || 29 ||

ap̄am na pādāśuhēmānniṭi sammarṣṭi |
mēdhyānēvainānkarōti |
athō stautyēvainānājiḡ sariṣyataḥ |

viṣṇuḥkramānkrāmatē |
viṣṇūrēva bhūtvēmānlōkānbhijāyati |
vaiśvadēvō vai rathāḥ |
aṅkau nyaṅkāvaḥbitō ratham yāvityāha |
yā ēva dēvatā rathē praviṣṭāḥ |
tābhyā ēva namāskarōti |
ātmanō'nārtyai |
aśamarathambhāvukō'sya rathō bhavati |
ya ēvam veda || 30 ||

svadayati palpūlayati vyāvṛtṭyā anārtyai dvē ca || 5 ||

dēvasyā'haḡ savītuḥ prasavē brhaspatinā
vājajitā vājam jēṣamityāha |
savitrprasūta ēva brahmaṇā vājamujjāyati |
dēvasyā'haḡ savītuḥ prasavē brhaspatinā
vājajitā varṣiṣṭham nākaḡ ruhēyamityāha |
savitrprasūta ēva brahmaṇā varṣiṣṭham
nākaḡ rōhati |
cātvālē rathacaḡkram nimitaḡ rōhati |
atō vā aṅgīrasa uttamāḥ sūvargaḡm lōkamāyanḡ |
sākṣādēva yajāmānaḡ sūvargaḡm lōkamēti |

āvēṣṭayati |

vajrō vai rathāḥ |

vajrēṇaiva diśō'bhi jāyati || 31 ||

vājināḡ sāmā gāyatē |

annaṃ vai vājāḥ |

annāmēvā'varundhē |

vācō varṣmā' dēvēbhyō'pākṛāmat |

tadvanaṣpatīnprā'viśat |

saiṣā vāgvanaṣpatiṣu vadati |

yā dūndubhau |

tasmāddundubhiḥ sarvā vācō'tivadati |

dūndubhīnthsamāghnānti |

parāmā vā ēṣā vāk || 32 ||

yā dūndubhau |

parāmayaiva vācā'varāṃ vācamavarundhē |

athō vāca ēva varṣmā yajāmānō'varundhē |

indrāya vācam vadatēndraṃ vājāṃ jāpayatēndrō

vājāmajayidityāha |

ēṣa vā ētarhīndrah |

yō yajatē |

yajāmāna ēva vājamujjāyati |
saptadaśa pravṛyādhānājim dhāvanti |
saptadaśagg stōtram bhāvati |
saptadaśa saptadaśa dīyantē || 33 ||

saptadaśaḥ prajāpātiḥ |
prajāpātērāptyai |
arvā'si saptirasi vājyasītyāha |
agnirvā arvā |
vāyuh saptiḥ |
ādityō vājī |
ētābhīrēvā'smai dēvatābhīrdēvaratham yunakti |
praṣṭivāhinam yunakti |
praṣṭivāhī vai dēvarathaḥ |
dēvarathamēvā'smai yunakti || 34 ||

vājīnō vājam dhāvata kāṣṭhām gacchatētyāha |
suvargō vai lōkaḥ kāṣṭhā |
suvargamēva lōkam yanti |
suvargam vā ētē lōkam yanti |
ya ājim dhāvanti |
prāñcō dhāvanti |

prāṇiṅva hi suṅvaṅgō lōkaḥ |
caṭasṛbhiraṅu mantrayatē |
caṭvāri chandāḅsi |
chandōbhiraṅvainaṅthsuṅvaṅgaṃ lōkaṃ gaṃmayati || 35 ||

pra vā ētē'smāllōkāccyāvāntē |
ya ājiṃ dhāvānti |
udaṅca āvārtāntē |
aṃmādēva tēnā lōkānnayānti |
raṭhaviṃmōcaṅiyāṃ juḥōti praṭiṣṭhityai |
āmā vājāsyā praṃavō jaḅgamyādityāha |
annaṃ vai vājaḥ |
annaṃēvā'vāruṅdhē |
yaṭhālōkaṃ vā ēta ujjāyānti |
ya ājiṃ dhāvānti || 36 ||

kr̥ṣṇalaṃ kr̥ṣṇalaṃ vājaṃsṛdbhyaḥ praṃyacchati |
yamēva tē vājaṃ lōkaṃujjāyānti |
taṃ paṛikrīyā'vāruṅdhē |
ēkaḅdhā braḅmaṅa upāharati |
ēkaḅdhaiva yajaṃmānē vīryāṃ dadhāti |
dēvā vā oṣādhīṣvājimaṃyuh |

tā br̥haspatirudājayat |
sa nīvārānnirāvṛṇīta |
tannīvārāṇām nīvārātvam |
naiivāraścarurbhāvati || 37 ||

ētadvai dēvānām paramamannām |
yannīvārāḥ |
paramēṇaivā'smā annādyēnāvāramannādyamavarundhē |
saptadaśāsarāvō bhavati |
saptadaśaḥ prajāpātīḥ |
prajāpātērāptyai |
kṣīrē bhāvati |
rucāmēvā'smindadhāti |
sarpiṣvānbhavati mēdhyātvāyā |
bār̥haspatyō vā ēṣa dēvatāyā || 38 ||

yō vājapēyēna yajātē |
bār̥haspatya ēṣa caruḥ |
aśvānthsariṣyātaḥ sasruṣaścā'vāghrāpayati |
yamēva tē vājām lōkamujjayānti |
tamēvāvā'varundhē |
ajjīpata vanaspataya indraṃ vājām

vimūcyadhvaṁiti dundubhīṅ vimuñcati |
yamēva tē vājaṁ lōkamindriyaṁ
duṅḍubhayaḥ ujjayānti |
tamēvā'varundhē || 39 ||

abhijāyati vā ēṣā vāgdīyantē'smai yunakti gamayati
ya ājīṁ dhāvānti bhavati dēvatayā'ṣṭau ca || 6 ||

tārpyaṁ yajamānaṁ paridhāpayati |
yajñō vai tārpyam |
yajñēnaiivainaḡ samārdhayati |
darbhamaṁ paridhāpayati |
pavitraṁ vai darbhāḥ |
punātyēvainām |
vājaṁ vā ēṣō'varuruthsatē |
yō vājapēyēnaḥ yajatē |
oṣādhayaḥ khalu vai vājaḥ |
yaddarbhamaṁ paridhāpayati || 40 ||

vājasyā'varuddhyai |
jāya ēhi suvō rōhāvētyāha |
patniyā ēvaiṣa yajñasyā'nvāraṁbhō'nāvacchityai |
saptadaśā'ratniryūpō bhavati |

saptadaśaḥ prajāpātiḥ |
prajāpātērāptyai |
tūparaścaturāśrīrbhavati |
gaudhūmaṃ caṣālām |
na vā ētē vrīhayō na yavāḥ |
yadgōdhumāḥ || 41 ||

ēvamiva hi prajāpātiḥ samṛddhyai |
athō amumēvā'smai lōkamannāvantam karōti |
vāsōbhirvēṣṭayati |
ēṣa vai yajāmānaḥ |
yadyūpaḥ |
sarvadēvatyaṃ vāsāḥ |
sarvābhirēvainam dēvatābhiḥ samārdhayati |
athō ākramaṇamēva tathsētum yajāmānaḥ kurutē |
suvarḡasya lōkasya samāṣṭyai |
dvādaśa vājaprasavīyāni juhōti || 42 ||

dvādaśa māsāḥ samvathsaraḥ |
samvathsaramēva priṇāti |
athō samvathsaramēvā'smā upādadhāti |
suvarḡasya lōkasya samāṣṭyai |

daśabhiḥ kalpai rōhati |
nava vai puruṣe prāṇāḥ |
nābhirdaśamī |
prāṇānēva yāthāsthānaṃ kālpayitvā |
suvargaṃ lōkamēti |
ētāvadvai puruṣasya svam || 43 ||

yāvātprāṇāḥ |
yāvādēvā'syā'sti |
tēna saha suvargaṃ lōkamēti |
suvardēvāg aḡanmētyāha |
suvargamēva lōkamēti |
amṛtā abhūmētyāha |
amṛtamiva hi suvargō lōkaḥ |
prajāpatēḥ prajā abhūmētyāha |
prajāpatyō vā ayaṃ lōkaḥ |
asmādēva tēna lōkānnaiti || 44 ||

samaḥaṃ prajāyā saṃ mayā prajātyāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
āsapuṭairghnānti |
annaṃ vā iyaṃ |

annādyēnaiivainaḡ samārdhayanti |

ūṣairghnanti |

ētē hi sākṣādannām |

yadūṣāḥ |

sākṣādēvainaṁannādyēnaḥ samārdhayanti |

purastātpratyāñcaḥ(2) ghnanti || 45 ||

purastāddhi pratīcīnaṁannāmaḍyatē |

śīrṣatō ghnanti |

śīrṣatō hyannāmaḍyatē |

digbhyō ghnanti |

digbhya ēvā'smā annādyamavarundhatē |

īśvarō vā ēṣa parāṅpradaghaḥ |

yō yūpaḡ rōhati |

hiraṇyamadhyavarōhati |

amṛtaṁ vai hiraṇyam |

amṛtaḡ suvaṅgō lōkaḥ || 46 ||

amṛtā ēva suvaṅgē lōkē pratitiṣṭhati |

śatamānaṁ bhavati |

śatāyuh puruṣaḥ śatēndriyaḥ |

āyūṣyēvēndriyē pratitiṣṭhati |

puṣṭyai vā ētadrūpam |

yadajā |

triḥ sām̐vathsarasyā'nyānpaśūnpari prajāyatē |

bastājinamādhyaṅvā rōhati |

puṣṭyāmēva prajānānē pratitiṣṭhati || 47 ||

paridhāpayāti gōdhūmā juhōti svam̐ naiti pratyāñcāṅ(2)
ghnanti lōkō navā ca || 7 ||

saptā'nnā hōmāñjuhōti |

sapta vā annāni |

yāvāntyēvā'nnāni |

tānyēvā'vārundhē |

sapta grāmyā oṣādhayaḥ |

saptā'ranyāḥ |

ubhayiṣāmaṅvāruddhyai |

annāsyā'nnasya juhōti |

annāsyā'nnāsyā'vāruddhyai |

yadvājapēyayājyanāvaruddhasyā'sñīyāt || 48 ||

avāruddhēnā vyṛddhyēta |

sarvāsyā samavaḍāyā juhōti |

anāvaruddhasyā'vāruddhyai |

audūmbarēṇa sruvēṇa juhōti |
ūrgvā annamudūmbarāḥ |
ūrja ēvā'nnādyasyā'varuddhyai |
dēvasyā tvā savituh prasava ityāha |
savitr prasūta ēvainam brahmaṇā
dēvatābhirabhiṣīncati |
annāsyānna'syā'bhiṣīncati |
annāsyā'nnāsyā'varuddhyai || 49 ||

purastātpratyāñcāmabhiṣīncati |
purastāddhi pratīcīnamannāmadyatē |
śīrṣatō'bhiṣīncati |
śīrṣatō hyannāmadyatē |
ā mukhādanvavā srāvayati |
mukhata ēvā'smā annādyam dadhāti |
agnēstvā sāmrajyēnā'bhiṣīncāmītyāha |
ēṣa vā agnēḥ savaḥ |
tēnaivaināmabhiṣīncati |
indrāsya tvā sāmrajyēnā'bhiṣīncāmītyāha || 50 ||

indriyamēvā'sminnētēnā dadhāti |
bṛhaspatēstvā sāmrajyēnā'bhiṣīncāmītyāha |

brahma vai dēvānāṃ br̥haspatiḥ |
brahmaṇaiṣvainaṃ abhiṣiñcati |
sōmagrahāgścā'vadānīyāni cartvigbhya upa haranti |
amumēva tairlōkamannāvantam karōti |
surāgrahāgścā'navadānīyāni ca vājasṛdbhyaḥ |
imamēva tairlōkamannāvantam karōti |
athō ubhayiṣvēvā'bhiṣicyatē |
vimātham kūrvatē vājasṛtaḥ || 51 ||

indriyasyā'varuddhyai |
aniruktābhiḥ prātassavanē stūvatē |
aniruktaḥ prajāpatiḥ |
prajāpatērāptyai |
vājāvatībhirmādhyāndinē |
annaṃ vai vājāḥ |
annamēvā'varundhē |
śipiviṣṭavatībhistrīyasavanē |
yajñō vai viṣṇuḥ |
paśavaḥ śipih |
yajña ēva paśuṣu pratitiṣṭhati |

bṛhadantyam bhavati |

antāmēvainagg śriyai gāmayati || 52 ||

aśnīyādannāsyā'nnāsyā'varuddhyā indrasya tvā
sāmrājyēnā'bhiṣīncāmītyāha vājasṛtaḥ śipīstrīṇi ca || 8 ||

nṛṣadam tvētyāha |

prajā vai nṛṇ |

prajānāmēvaitēnā sūyatē |

druṣadamītyāha |

vanaspatayō vai dru |

vanaspatīnāmēvaitēnā sūyatē |

bhuvanasadamītyāha |

yaḍā vai vasiyānbhavati |

bhuvanamaḡanniti vai tamāhuḥ |

bhuvanāmēvaitēnā gacchati || 53 ||

aphsuṣadam tvā ghṛtasadamītyāha |

apāmēvaitēnā ghṛtasyā sūyatē |

vyōmasadamītyāha |

yaḍā vai vasiyānbhavati |

vyōmā'ḡanniti vai tamāhuḥ |

vyōmaiivaitēnā gacchati |

pr̥thivīṣadāṃ tvā'ntarikṣasadaṃmityāḥa |
ēṣāmēvaitēnā lōkānāg' sūyatē |
tasmādvājapēyayājī na kañcana pratyavarōhati |
apīva hi dēvatānāg' sūyatē || 54 ||

nākaśadaṃmityāḥa |
yadā vai vasiyānbhavāti |
nākāmaganniti vai tamāhuḥ |
nākāmēvaitēnā gacchati |
yē grahāḥ pañcajanīnā ityāḥa |
pañcajanānāmēvaitēnā sūyatē |
apāg' rasamudvāyasamityāḥa |
apāmēvaitēnā rasasya sūyatē |
sūryaraśmiḡ samābhṛtamityāḥa saśukratvāya || 55 ||

gacchaṭi sūyatē navā ca || 9 ||

indrō vṛtraḡ hatvā |
asūrānparābhāvya |
sō'māvāsyāṃ pratyāgacchat |
tē pitarāḥ pūrvēdyu'rāgacchanḥ |
pitṛṇ yajñō'gacchat |
taṃ dēvāḥ punarayācanta |

tamēbhyō na punāradaduḥ |
tē'bruvanvaram vṛṇāmahai |
athā vaḥ punārdāsyāmaḥ |
asmabhyāmēva pūrvēdyuḥ kriyātā iti || 56 ||

tamēbhyaḥ punāradaduḥ |
tasmātpitṛbhyaḥ pūrvēdyuḥ kriyatē |
yatpitṛbhyaḥ pūrvēdyuḥ karōti |
pitṛbhya ēva tadyajñam niṣkrīya yajamānaḥ pratanutē |
sōmāya pitṛpitāya svadhā nama ityāha |
piturēvā'dhi sōmapīthamavarundhē |
na hi pitā pramīyamāṇa āhaiṣa sōmapītha iti |
indriyaṃ vai sōmapīthaḥ |
indriyamēva sōmapīthamavarundhē |
tēnēndriyēṇa dvitīyāṃ jāyāmaḥśnutē || 57 ||

ētadvai brāhmaṇam purā vājaśravaṣā vidāmākranḥ |
tasmāttē dvēdvē jāyē abhyākṣata |
ya ēvaṃ vēda |
abhi dvitīyāṃ jāyāmaśnutē |
agnayē kavyavāhanāya svadhā nama ityāha |
ya ēva pitṛṇāmagṇiḥ |

taṃ prīṇāti |
t̄isra āhūtīrjuhōti |
trirnidādhāti |
ṣaṭhsampādyantē || 58 ||

ṣaḍvā ṛtavaḥ |
ṛtūnēva prīṇāti |
tūṣṇīm mēkṣaṇamādādhāti |
asti vā hi ṣaṣṭha ṛturna vā |
dēvāṅ vai pītṛnprītāṅ |
maṇuṣyāḥ pītarō'nu prapīpatē |
t̄isra āhūtīrjuhōti |
trirnidādhāti |
ṣaṭhsampādyantē |
ṣaḍvā ṛtavaḥ || 59 ||

ṛtavaḥ khalu vai dēvāḥ pītarāḥ |
ṛtūnēva dēvānpītṛnprīṇāti |
tānprītāṅ |
maṇuṣyāḥ pītarō'nu prapīpatē |
sākṛdācchinnaṃ baṛhirbhāvati |
sākṛdiva hi pītarāḥ |

trirnidādhāti |
tṛtīyē vā itō lōkē pitarāḥ |
tānēva priṇāti |
parāṇāvartatē || 60 ||

hlīkā hi pitarāḥ |
ōṣmaṇō vyāvṛta upā'stē |
ūṣmabhāgā hi pitarāḥ |
brahmaṇvādinō vadanti |
prāśyā(3)nna prāśyā(3)miti |
yatprāśñīyāt |
janyamannāadyāt |
pramāyukaḥ syāt |
yanna prā'sñīyāt |
ahaviḥ syāt || 61 ||

pitṛbhya āvṛścyēta |
avaḡhrēyamēva |
tannēva prāśitam nēvā'prāśitam |
vīraṃ vā vai pitarāḥ prayantō harānti |
vīraṃ vā dadati |
daśam chinatti |

harāṇabhāgā hi pitarāḥ |
pitṛnēva niravādayatē |
uttara āyūṣi lōmā chindīta |
pitṛṇāg hyētarhi nēdīyaḥ || 62 ||

namāskarōti |
namāskārō hi pitṛṇām |
namō vaḥ pitarō rasāya |
namō vaḥ pitarāḥ śuṣmāya |
namō vaḥ pitarō jīvāya |
namō vaḥ pitarāḥ svadhāyai |
namō vaḥ pitarō maṇyavē |
namō vaḥ pitarō ghōrāya |
pitārō namō vaḥ |
ya ētasminlōkē stha || 63 ||

yuṣmāgstē'nu |
yē'sminlōkē |
māṃ tē'nu |
ya ētasminlōkē stha |
yūyaṃ tēṣāṃ vasiṣṭhā bhūyāsta |
yē'sminlōkē |

aḥam tēṣāṃ vasiṣṭhō bhūyāsamityāha |
vasiṣṭhaḥ samānānām bhavati |
ya ēvaṃ vidvānpitr̥bhyaḥ karōti |
ēṣa vai mānuṣyāṇām yajñah || 64 ||

dēvānām vā itarē yajñāḥ |
tēna vā ētatpitṛlōkē carati |
yatpitṛbhyaḥ karōti |
sa īśvaraḥ pramētōḥ |
prājāpatyayarcā punaraiti |
yajñō vai prajāpatih |
yajñēnaiva saha punaraiti |
na pramāyukō bhavati |
pitṛlōkē vā ētadyajamānaścarati |
yatpitṛbhyaḥ karōti |
sa īśvara ārtimārtōḥ |
prajāpatistvā vainaṃ tata unnētumaṛhaṭītyāhuḥ |
yatprājāpatyayarcā punaraiti |
prajāpatirēvainaṃ tata unnāyati |
nārtimārchaṭi yajamānaḥ || 65 ||

ityāśnutē padyantē padyantē ṣaḍvā ṛtavō vartatē'haviḥ
syānnēdīyaḥ stha yajñō yajāmānaścarati yatpitr̥bhyaḥ
karōti pañca ca || 10 ||

dēvāsura agniṣōmayōrdēvā vai yathā daṛśam dēvā vai
yadanyairgrahairbrahmavādinō nā'gniṣṭōmō na sāvitram
dēvasyā'ham tārpyaḥ saptā'nnāhōmānnṛśadaḥ tvēndrō
vṛtraḥ hatvā daśa || 10 ||

dēvāsura vājyēvainam tasmādvājapēyayājī dēvasyā'ham
vājasyā'varuddhyā indriyamēvā'sminṇ hlikā hi pitarah
pañcaśaṣṭiḥ || 65 ||

dēvāsura yajāmānaḥ ||

|| hariḥ o(3)m ||

|| *iti kṛṣṇayajurvedīya taittirīya brāhmaṇē prathamāṣṭakē tṛtīyaḥ
praśnaḥ samāptaḥ* ||